

**Аб прыцыпах пабудовы руска-беларускага тлумачальнага
тэрміналагічнага слоўніка для спецыялістаў
аграрна-тэхнічнага профілю**

*Грыцэвіч Т.І., дац.; Гурновіч А.Б., ст. выкл. (Беларускі
бязраўна аграрны тэхнічны ўніверсітэт)*

Пытанні беларускай навуковай тэрміналогіі у сучасны момант распрацаваны недастаткова поўна. У прыватнасці, вялікае поле дзейнасці для навукоўцаў уяўляе сабой тэрміналогія аграрна-тэхнічнага профілю.

Кафедра беларускай і рускай моў БАТУ падрыхтавала і выдала на ратапрынце руска-беларускі тлумачальны тэрміналагічны слоўнік для спецыялістаў аграрна-тэхнічнага профілю. Дадзены слоўнік прызначаны для студэнтаў беларускамоўных патокаў, для студэнтаў, якія вывучаюць беларускую мову на I курсе. Выкарыстанне слоўніка дапаможа студэнтам правільна і адэкватна разумець тэксты падручнікаў, тэксты лекцый па прафіліруючай дысцыпліне, а таксама свабодна валодаць пройдзеным матэрыялам.

Слоўнік у роўнай ступені можа быць скарыстаны і выкладчыкамі, якія чытаюць лекцыі або працуюць над падрыхтоўкай курсаў лекцый на беларускай мове па дадзенай або па блзкай спецыяльнасці. Прэзентуючы тэрмін на занятках, выкладчык мае магчымасць прывесці правільнае тлумачэнне яго значэння, даць тыповыя кантэксты ужывання тэрміна або тэрміналагічнага словазлучэння.

Дадзены слоўнік змяшчае тэрміны і тэрміналагічныя словазлучэнні, якія і абслугоўваюць аграрна-тэхнічныя дысцыпліны. Галоўным крытэрыем адбору лексікі для слоўніка з'явілася яе ужывальнасць у падручніках і дапаможніках па такіх дысцыплінах, як "Сельгасмашыны", "Трактары і аўтамабілі" і інш.

Пры ўключэнні у слоўнік ўлічвалася не толькі частата ужывання у вучэбным матэрыяле, але і важнасць перададзенага ім паняцця у сістэме вызначальнай дысцыпліны, практычная неабходнасць таго ці іншага тэрміна або тэрміналагічнага словазлучэння.

Лексічнае напаўненне слоўніка складаюць найбольш часта ужывальныя адзіночныя тэрміны і тэрміналагічныя словазлучэнні, якія пададзены на рускай і беларускай мовах, а таксама іх тлумачэнні.

Напрыклад:

ВЕЯЛКА - простейшая с/х машина (ее часть) для выделения зерна из вороха, полученного после обмолота зерновых культур, очеса льна.

АРФА - прасцейшая с/г машына (яе частка) для выдзялення зерна з кучы, атрыманай пасля малацьбы зерневых культур, счэсвання лenu.

Як вядома, беларускай навуковай тэрміналогіі уласціва пэўная сінанімічнасць (дабаўкі - дамешкі), сустракаюцца выпадкі словаутваральнай варыянтнасці (праграмаванне - праграміраванне), адзначаецца перавага словаутваральнай мадэлі з суфіксам -льнік перад варыянтам з суфіксам -цель (накапляльнік - накіпцель). Гэтыя асаблівасці ўлічваліся пры складанні слоўніка.

Слоўнік уключае 1008 слоўнікавых артыкулаў, якія падаюцца ў алфавітным парадку.

У дадзены момант слоўнік апрабуецца ў вучэбных групах I курса на занятках па беларускай мове. Рыхтуецца выданне яго асобных артыкулаў у выдавецтве "Ураджай".

Дадзены слоўнік, безумоўна, мае карысць для усіх, хто цікавіцца праблемамі перакладу навукова-тэхнічнай тэрміналогіі з рускай мовы на беларускую.

Культура маўлення студэнта тэхнічнай ВУ

Смалянка Г. А., выкл. (Беларускі дзяржаўны аграрны тэхнічны ўніверсітэт)

Кожная навука непасрэдна ці ускосна уплывае на светапогляд асобы. Але усе ж галоўнае месца ў фарміраванні чалавека высокай інтэлектуальнай культуры належыць мове. Менавіта мова з'яўляецца